

EUROPOS PARLAMENTAS

2004

2009

Plenarinio posėdžio dokumentas

GALUTINIS
A6-0022/2004

19.10.2004

PRANEŠIMAS

Dėl penktosios metinės Tarybos ataskaitos, sudarytos atsižvelgiant į Europos Sąjungos elgsenos kodekso ginklų eksporto srityje galiojančią 8 nuostatą 2004/2103 (INI)

Užsienio reikalų komitetas

Pranešėjas: Raül Romeva Rueda

TURINYS

PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS	4
AIŠKINAMOJI DALIS	12
TARPTAUTINĖS PREKYBOS KOMITETO NUOMONĖ	18
PROCEDŪRA	20

PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS

dėl penktosios metinės Tarybos ataskaitos, sudarytos atsižvelgiant į Europos Sąjungos elgsenos kodekso ginklų eksporto srityje galiojančią 8 nuostatą (2004/2103(INI))

Europos Parlamentas,

- atsižvelgdamas į penktąją metinę Tarybos ataskaitą, sudarytą pagal Europos Sąjungos elgsenos kodekso ginklų eksporto srityje galiojančią 8 nuostatą¹,
- atsižvelgdamas į Europos Sąjungos elgsenos kodekso ginklų eksporto srityje vadovą, dėl kurio 2003 m. spalio 28 d. sutarė darbo grupė, atsakinga už konvencinių ginklų eksporto klausimus (14283/03),
- atsižvelgdamas į 2003 m. birželio 23 d. Tarybos bendrąją poziciją 2003/468/BUSP dėl tarpininkavimo ginklų prekybai kontrolės²,
- atsižvelgdamas į Europos saugumo strategiją, kurią 2003 m. gruodžio 12 d. patvirtino Taryba,
- atsižvelgdamas į ES strategiją prieš masinio naikinimo ginklų platinimą, kurią 2003 m. gruodžio 12 d. patvirtino Taryba ir kuri be kitų tikslų siekia sustiprinti eksporto kontrolės politiką ir praktiką,
- atsižvelgdamas į ES sutarties 17 straipsnį ir EB sutarties 296 straipsnį,
- atsižvelgdamas į 2003 m. rugsėjo 25 d. EP rezoliuciją³ dėl ketvirtosios metinės Tarybos ataskaitos, sudarytos pagal Europos Sąjungos elgsenos kodekso ginklų eksporto srityje galiojančią 8 nuostatą⁴,
- atsižvelgdamas į 2003 m. lapkričio 20 d. rezoliuciją dėl Tarybai, Europos Parlamentui, Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui pateiktos oficialios Komisijos informacijos: „Europos gynyba, Gamybos ir prekybos klausimai, ES gynybos įrangos politikos numatymas“⁵,
- atsižvelgdamas į 2004 m. balandžio 22 d. EP rezoliuciją dėl žmogaus teisių pasaulyje 2003 m. ir į Europos Sąjungos politiką šiuo klausimu⁶,
- atsižvelgdamas į 2003 m. gruodžio 18 d. rezoliuciją⁷ dėl ES embargo ginklų prekybai Kinijoje panaikinimo,

---

¹ OL C 320, 2003 12 31, p. 1.

² OL L 156, 2003 06 25, p. 79.

³ P5_TA(2003)0418.

⁴ OL C 319, 2002 12 19, p. 1.

⁵ P5_TA(2003)0522.

⁶ P5_TA(2004)0376.

⁷ P5_TA(2003)0599.

- atsižvelgia į ankstesnę 2000 m. liepos 6 d. rezoliuciją dėl "*Lord's resistance army*" (LRA)¹ vaikų grobimo ir į 2003 m. liepos 3 d. rezoliuciją dėl prekybos vaikais ir nepilnamečių karių²,
  - atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 45 straipsnį,
  - atsižvelgdamas į Užsienio reikalų komiteto pranešimą ir Tarptautinės prekybos komiteto nuomonę (A6-0022/2004),
- A) kadangi griežta ginklų eksporto kontrolė yra labai svarbi, ypač dėl saugumo klimato po šaltojo karo, pasireiškiančio dideliu nestabilumu atskiruose regionuose, valstybių silpnėjimu, nepilnamečių, kuriuos įtraukia nevalstybinės struktūros, dalyvavimu karo veiksmuose, teroristų tinklais ir organizuotu nusikalstamumu,
- B) kadangi Taryba kai kuriuos iš šių psichologinio saugumo klimato po šaltojo karo požymių įvertino kaip vieną iš pagrindinių grėsmių minėtos Europos saugumo strategijos požiūriu,
- C) kadangi organizuotų nusikaltėlių grupuotės ir tarptautiniai nelegalių ginklų pervežėjai į savo nelegalią veiklą įtraukė šaunamuosius ginklus, kurie yra laisvai ir nekontroliuojamai prieinami ir tapo pagrindine konfliktų gausos priežastimi, ir gabena juos maršrutais per išsiplėtusios ES teritoriją, taip pat per kaimynines išsiplėtusios ES šalis ir vakarinį Balkanų regioną,
- D) kadangi kasmet per ginkluotus konfliktus ar dėl nusikalstamos veiklos smurto, kai naudojami lengvoji ginkluotė, žūva apie pusę milijono žmonių,
- E) kadangi pastarąjį dešimtmetį pastebima, kad labai padidėjo privačių saugos ar karinių įmonių paslaugomis besinaudojančiųjų skaičius, būtina sukurti teisinę bazę, užtikrinančią privačių karinių, policijos ar saugos paslaugų teikimo kontrolę,
- F) kadangi ES, taikydama tolesnio ginkluotės ribojimo priemones ir nusiginklavimo iniciatyvas, privalo vykdyti padidėjusius įsipareigojimus dėl taikos ir saugumo Europoje bei pasaulyje,
- G) kadangi šios srities veikla turi būti kuo skaidresnė, įskaitant ir išsamių metinių ataskaitų rengimą, nes tik tuomet galima demokratinė atskaitomybė, geriausiai padedanti užtikrinti taiką ir saugumą,
- H) kadangi Europos Sąjungos elgsenos kodekso ginklų eksporto srityje vadovas yra svarbus žingsnis į priekį aiškinant kodekso pranešimų apie pareiškimų atmetimą bei konsultacijų nuostatas ir užkertant kelią nevienodam jų interpretavimui atskirose valstybėse narėse,
- I) kadangi Tarybos bendroji pozicija dėl ginklų prekybos tarpininkavimo yra pirmasis žingsnis kontroliuojant nelegalų prekybos ginklais tarpininkavimą, tačiau siekiant efektyvaus veikimo vis dar būtina ištaisyti daug esamų trūkumų,
- J) kadangi, regis, kad nepaisant pasiektos pažangos ES ginklai, jų dalys, ES licencijos ginklų gamybai užsienio šalyse, privačios ES karo ir saugumo tarnybos, ES kariškiai, patirtis ir

¹ OL C 121, 2001 4 24, p. 401,

² OL C 74 E, 2004 3 24, p. 854

mokymai, taip pat įranga mirties bausmei atlikti, kankinti ir kitaip žiauriai, nežmoniškai ir žeminančiai elgtis su žmonėmis vis dar tiekama į pasaulio regionus, kuriuose akivaizdžiai nepaisoma Elgsenos kodekso normų,

- K) kadangi kovojant su nelegalia ginklų prekyba ir siekiant veiksmingai užkirsti kelią ginklų tiekimui netinkamiems užsakovams, būtina griežčiau kontroliuoti ginklų siuntas, ginklų eksporto, kitos karinės ir apsaugos įrangos užsakovus, taip pat ir licencijuotos produkcijos bei ginklų prekybos tarpininkus,
- L) kadangi atsižvelgiant į Europos ginkluotės pramonės plėtrą ir bendros saugumo ir gynybos politikos raidą, būtina didesnis ES ginklų eksporto kontrolės politikos suvienodinimas,
- M) kadangi anksčiau minėtoje 2003 m. lapkričio 20 d. Europos Parlamento rezoliucijoje akcentuojama, kad sukūrus karinę rinką ES viduje, reikalinga griežta eksporto kontrolė ties ES išorės sienomis,
- N) kadangi ES dalyvavimas bendros tarptautinės ginklų prekybos šaunamųjų ginklų ir lengvosios ginkluotės eksporto srityje ypač išsiplėtė po to, kai 2004 m. gegužės 1 d. į Sąjungą įstojo dešimt naujų valstybių narių, iš kurių keliose yra puikiai išvystyta ginklų gamybos ir eksporto veikla; kadangi kai kurios naujos valstybės narės tuoj pat negali vykdyti Kodekso reikalavimų ir joms būtina pagalba šiems reikalavimams įgyvendinti,
- O) kadangi nuo 1999 m. iki 2003 m. apie 80 proc. ES ginklų eksporto buvo išvežama už Europos ribų,
- P) kadangi dešimčiai naujų valstybių narių priėmus Elgsenos kodeksą išaugo Elgsenos kodeksu reguliuojamo ginklų eksporto apimtys,
- Q) kadangi vykstant tolesnei ES plėtrai ypač svarbu, kad taip pat ir šalys kandidatės – Kroatija, Bulgarija, Rumunija ir Turkija – ruošų metinius pranešimus apie savo ginklų eksporto politiką, gerintų savo ginklų eksporto kontrolę ir užtikrintų, kad būtų laikomasi svarbiausių šios srities normų; EP įsitikinęs, kad valstybės narės turi ne tik aktyviai remti šį procesą, bet ir rodyti sektiną pavyzdį bei griežtai laikytis Elgsenos kodekso ir parengti metines ataskaitas apie jų vykdomą ginklų eksporto veiklą,
- R) kadangi EP įsitikinęs, kad tolesnis valstybių narių ginklų eksporto politikos derinimas labai prisidėtų prie ESGP plėtros ir sustiprintų bendrą valstybių narių užsienio politiką,
- S) kadangi EP įsitikinęs, kad ES ginklų eksporto kontrolės politiką būtina derinti su Bendrijos užsienio politikos veikla, taip pat ir tikslais siekiant išvengti krizių, kovojant su skurdu, stiprinant demokratiją ir ginant žmogaus teises,
- T) įsitikinęs, kad ypač veiksmingas pasauliniu mastu gali būti tik tarptautinis ginklų prekybos režimas, kurį taikant vadovaujamosi Tarptautine ginklų prekybos sutartimi, grindžiama valstybių prisiimtais tarptautinės teisės įsipareigojimais,
- I) mano, kad kovai su tarptautiniu terorizmu ir siekiant konfliktų prevencijos, regioninio stabilumo bei išreiškiant pagarbą žmogaus teisėms, būtina aiški ir veiksminga bendra ginklų eksporto kontrolės politika;

- 2) todėl pritaria padarytai pažangai, aprašytai penktajame metiniame pranešime dėl Europos Sąjungos elgsenos kodekso ginklų eksporto srityje taikymo ir ypač kompendiumo dėl valstybių narių sutartos tvarkos tęsiniai; šis kompendiumas paskelbtas I priede, o II priedo lentelėje nurodoma išduotų eksporto licencijų skaičius ir kainos bei ginklų eksporto kainos;
- 3) ypač pritaria informacijos iš senų ir naujų valstybių narių apie jų ginklų eksportą tiekimo pagerėjimui, tačiau išreiškia rūpestį dėl kai kuriais atvejais pateikiamų duomenų patikimumo;
- 4) mano, kad norint užtikrinti pateikiamų duomenų skaidrumą, būtina, jog valstybės narės laiku pateiktų išsamius ir palyginamus duomenis;
- 5) džiaugiasi, kad ataskaitų pateikimo procedūrų suvienodinimo procesas tęsiasi ir kad buvo imtasi tolesnių veiksmų, kurie padėtų užtikrinti valstybių narių palyginamųjų duomenų sudarymą;
- 6) pageidauja, kad nepaisant pažangos, pasiektos derinant statistikos duomenis, kiekviena valstybė narė teiktų informaciją apie gautų ginklų kiekį ir tipą, bendrą eksportuotų ginklų kainą ir atmestų prašymų suteikti licencijas skaičių ir priežastis, taip pat tikslesnius duomenis apie šalis gavėjas ir užsakovų kategorijas, nes šie išsamesni ir labiau suderinti duomenys padėtų didinti informacijos skaidrumą;
- 7) pritaria pranešimų apie atmestus prašymus centrinės duomenų bazės sukūrimui Tarybos sekretoriato Briuselyje ir akcentuoja jos reikalingumą, kadangi ji nedelsiant pateiks visoms valstybėms narėms informacijos šaltinį, suteikiantį galimybę nagrinėti atskirus atmestus prašymus; ragina, kad laiku būtų išplėsta ši duomenų bazė, į kurią būtų įtraukti duomenys apie konsultacijas, vykdomas atsižvelgiant į Elgsenos kodekso reikalavimus, bei žinomi ar įtariami galutiniai naudotojai, kurie ginklus ir kitas kontroliuojamas prekes pakartotinai eksportuoja, nukreipia kitais keliais arba jais piktnaudžiauja;
- 8) todėl pageidauja, kad atskirų šalių ginklų eksporto ataskaitose būtų pateikiama informacija apie neformalius atsisakymus suteikti leidimą ginklų eksportui anksčiau nei buvo pateiktas oficialus prašymas licencijai gauti;
- 9) pabrėžia šios centrinės duomenų apie atmestus prašymus naudą, nes valstybės narės nedelsiant gaus reikiamos informacijos ir galės nagrinėti konkrečius atmestus prašymus;
- 10) pritaria naujo ir papildyto ES bendro karo technikos sąrašo sudarymui ir jo publikavimui *Oficialiajame leidinyje*; ragina valstybes nares pateikti išsamesnes ir skaidresnes ataskaitas apie „dvejopos paskirties“ eksporto gaminius, nes jie dažnai naudojami pažeidžiant žmogaus teises;
- 11) mano, kad Elgsenos kodekso tekstas yra skirtingai interpretuojamas atskirose valstybėse narėse, todėl pritaria kodekso vadovui, kuriame apibrėžiamos ir paaiškinamos taikomos Elgsenos kodekso nuostatos; ragina valstybes nares iš dalies pakeisti eksporto kriterijus, kad jie taptų skaidresni bei lengviau suprantami, ir užtikrinti, kad jie visiškai atitiktų valstybės prisiimtus tarptautinės teisės įsipareigojimus;
- 12) pritaria iniciatyvai ištirti 8 kriterijaus (ginklų eksporto suderinamumas su šalies gavėjos techniniu ir ekonominiu pajėgumu) taikymo galimybes; ši apklausa labai naudinga krizių

prevencijai ir veiksmingesnei menkliau socialiai išsivysčiusių šalių plėtrai; todėl ragina valstybes nares pakartoti apklausas apie likusių septynių kriterijų taikymą;

- 13) mano, kad vieningos ES ginklų prekybos tarpininkavimo kontrolės taisyklės yra būtinos, ir nepaisant sveikintinos 2003 m. Bendrosios ES pozicijos dėl ginklų prekybos tarpininkavimo, valstybėms narėms vis dar trūksta veiksmingų nuostatų ypač ginklų prekybos tarpininkavimo kontrolės, ginklų gabenimo ir ginklų finansavimo veiklos, kurią ES piliečiai ir gyventojai vykdo per „trečiąsias valstybes“;
- 14) ypač pritaria Austrijos, Belgijos, Suomijos, Prancūzijos, Vokietijos, Nyderlandų, Švedijos ir Jungtinės Karalystės pastangoms kontroliuoti konvencinių ginklų prekybos tarpininkavimą ir ragina valstybes nares paspartinti prekybos ginklais tarpininkavimo kontrolės, išdėstytos Tarybos bendrojoje pozicijoje dėl prekybos ginklais, įdiegimą šiose šalyse;
- 15) dar kartą išreiškia nuomonę, kad būtina įdiegti privalomą registracijos ir leidimų tarpininkauti ginklų prekybos sandoriams suteikimo sistemą, kuri, tokiu pat būdu kaip JAV įstatymai, turėtų būti taikoma ES piliečiams bei ES bendrovėms, veikiančioms už ES ribų;
- 16) ragina valstybes nares į savo teisės aktus dėl ginklų prekybos tarpininkavimo įtraukti ir ginklų gabenimo bei ginkluotės finansavimo paslaugas;
- 17) ragina valstybes nares uždrausti tarpininkauti prekyvimui įranga, skirta vykdyti mirties bausmei, kankinti ir kitaip žiauriai, nežmoniškai ir žeminančiai elgtis; priskirti nusikaltimams ES piliečių, ES registruotų prekybos tarpininkų ir įmonių įvykdytus JT, ES ar ESBO (Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos) ginklų embargo, taip pat atitinkamų ES valstybių narių nacionalinių ginklų embargo pažeidimus;
- 18) pritaria, kad „duomenis apie užsakovą“, kaip privalomą minimalią informaciją, reikia įtraukti į užsakovo pažymėjimą; taip pat ragina įtraukti nepiktinaudžiavimo nuostatą, kurioje nurodoma, kad medžiagos nebus naudojamos oficialiai uždraustiems tikslams; tačiau pakartoja savo reikalavimą sukurti perkėlimo patikros ir atlikto eksporto stebėjimo sistemą, kuri apimtų kompetentingų valdžios institucijų vykdomą sistemine ir fizine patikrą perkėlimo ir atsargų punktuose, bei numatyti galimybę skirti baudas;
- 19) todėl dar kartą ragina valstybes nares išnagrinėti galimybę sukurti visai ES bendrą stebėjimo sistemą ir rekomenduoja apsvarstyti Europos ginklų eksporto kontrolės agentūros modelį;
- 20) ragina valstybes nares laikytis ES prekybos ginklais embargo su Kinijos Liaudies Respublika bei nemažinti šios prekybos ginklais nacionalinių apribojimų;
- 21) ragina šalis kandidates – Kroatiją, Bulgariją, Rumuniją ir Turkiją – vadovaujantis Elgsenos kodeksu sugriežtinti nacionalinius įstatymus ir ypač jų taikymą ginklų eksporto srityje, paruošti pranešimus apie jų taikymą pagal penktojo metinio pranešimo I ir II priedus, ragina Komisiją atidžiai stebėti stojimo derybų proceso pažangą, be to, ragina visas valstybes nares sudaryti ir paskelbti nacionalines metines 2004 m. ir kitų tolesnių metų ataskaitas;
- 22) mano, kad naujosios išsiplėtusios ES kaimynines šalis, ir šalis, su kuriomis ES sudarė ar ketina sudaryti stabilizavimo ir asociacijos sutartį, taip pat reikėtų pakviesti laikytis Elgsenos kodekso; ypatingą dėmesį reikėtų skirti Kaliningradui, kuris praeityje buvo karinės įrangos ir

ginklų iš kitų Rusijos dalių transportavimo nelegaliems naudotojams centras; ragina Tarybą ir Komisiją bendradarbiaujant su Rusijos Federacija pirmenybę teikti kovos su nelegalia prekyba priemonėms, įskaitant nuolatinę keitimąsi informacija apie eksportą, tranzito kontrolę ir licencijas;

- 23) ragina valstybes nares suteikti reikiamą koordinuotą pagalbą visoms valstybėms, kurios neturi būtinų priemonių kodeksui tinkamai taikyti;
- 24) sveikina Lenkijos ir Švedijos vyriausybių iniciatyvą surengti penkis neformalius senųjų ir naujųjų valstybių narių COARM susitikimus ginklų eksporto kontrolės klausimams aptarti ir rekomenduoja išlaikyti šią COARM susitikimų sistemą (susitikimai turėtų būti reguliariesni ir labiau atstovaujami), taip pat Nyderlandų vyriausybės pastangas supažindinti šalis kandidates ir kitas suinteresuotas valstybes su praktiniu Elgsenos kodekso taikymu;
- 25) dar kartą ragina numatyti valstybėms narėms teisiškai įpareigojančią ir suderintą ginklų eksporto kontrolės politiką, kuri taptų artimiausiu tikslu, ir ragina valstybes šioje srityje siekti pažangos ir už JT, ES, OSCE ar valstybių narių embargo pažeidimus bausti ES registruotas įmones;
- 26) tarpiniu laikotarpiu rekomenduoja šiuos veiksmus:
  - a) vykdyti išankstines konsultacijas su valstybėmis narėmis dėl perkėlimų į galimų krizių regionus, tuo pat metu sudarant ES išankstinių išpėjimų rodiklių katalogą, padėsiantį nustatyti, kada gali iškilti rimtų problemų dėl tam tikrų naudotojų, kurios galėtų daryti įtakos ginklų eksporto licencijavimui,
  - b) priimti daugiašalę poziciją dėl konsultavimosi, priimant sprendimus suteikti arba nesuteikti licencijas; pirmiausiai valstybės narės turi išipareigoti perduoti visoms kitoms valstybėms narėms visų tarpusavio konsultacijų medžiagą ir rezultatus, ypač kainų sumažinimo atvejais;
  - c) įtraukti į nacionalinę teisę visus kodekso principus, kriterijus ir galiojančias nuostatas, suprantant, kad tai neapriboja valstybių narių teisės savo šalyse vykdyti dar griežtesnę politiką;
  - d) visi būsimi ES embargo taikymo atvejai aprašomi, vadovaujantis Bendro karo technikos sąrašo arba į Dvejospos paskirties reglamento priedus įtrauktos įrangos, kuriai taikomas embargas, kategorijomis;
- 27) ragina, atsižvelgiant į bendros Europos ginkluotės rinkos sukūrimą, palaipsniui panaikinti ginkluotės judėjimo Europos Sąjungoje kontrolę, vykdant bendrą ginklų eksporto kontrolės politiką, pavyzdžiui, į ES elgsenos kodeksą įtraukiant nuostatą nemažinti kainų;
- 28) ryžtingai remia pasiūlymą dėl Tarybos prekybos reglamento, kuriuo draudžiamas bet kokios mirties bausmės vykdymui, kankinimui ir kitam žeminančiam ar nežmoniškam elgesiui naudojamos įrangos eksportas, įskaitant specialius ginklus, pvz., žmonių naikinimo minas, taip pat nustatoma griežta kontrolė įrangai, kuri gali būti panaudota represijoms šalies viduje;
- 29) atsižvelgdamas į trečiosioms šalims taikomą ginklų eksporto kontrolę, kviečia atkreipti ypatingą dėmesį į produkciją, kuri gali būti naudojama tiek civiliniais, tiek kariniais tikslais, pvz. sekimo technika, taip pat atsarginės dalys ir gaminiai, kuriuos galima panaudoti

kibernetiniame kare arba mirties nesukeliantiems žmogaus teisių pažeidimams;

- 30) pritaria COARM susirūpinimui dėl ketinimų humanitariniais tikslais leisti eksportuoti reglamentuojamus gaminius, kai kitu atveju leidimai juos eksportuoti nebūtų išduodami; pripažįsta, kad tam tikruose konfliktų regionuose tam tikri reglamentuojami gaminiai galėtų padidinti civilių gyventojų saugumą ir gerovę, tačiau pabrėžia, kad kiekvieną atskirą atvejį būtina atidžiai išnagrinėti, o atitinkamos valstybės narės privalo deramai užtikrinti, kad nebus jais piktnaudžiaujama;
- 31) kviečia valstybes nares pripažinti, kad kodeksas taip pat taikytinas gaminiams, kurie importuojančioje šalyje numatomi įtraukti į ginkluotės mazgus ar jos sistemą, skirtą eksportui į trečiąją šalį;
- 32) kviečia valstybes nares pritarti teisės aktams, kuriais reikalaujama licencijuoti ES licencijuotų ginklų (ar jų dalių) gamybą trečiosiose šalyse;
- 33) ragina valstybes nares pripažinti, kad Elgsenos kodeksas taip pat taikytinas visų gabenimų „iš vienos valstybės į kitą“, ypač kai vežamas ginkluotės perteklius, dar kartą pabrėžia, kad ginkluotės eksportas ar jos pertekliaus gabenimas į šalis, kuriose ji bus panaudota pažeidžiant žmogaus teises, tarptautinę humanitarinę teisę arba kitus tarptautinius įstatymus, griežtai nusižengia Kodekso nuostatomis;
- 34) kviečia valstybes nares pripažinti, kad Elgsenos kodeksas taip pat taikytinas karinio, saugumo ir policijos darbuotojų, patirties, mokymo ir privačių karinių bei saugumo paslaugų perkėlimo atvejais;
- 35) ragina valstybes nares susitarti, kurias šalis įrašyti į sąrašą šalių, įsitraukusių į ginkluotus konfliktus; į šias šalis reikia visiškai uždrausti ginklų eksportą, vadovaujantis JT Saugumo tarybos dėl ginklų embargo stebėjimo ataskaitomis ir rekomendacijomis;
- 36) pabrėžia svarbą mokslinių tyrimų, kuriais siekiama užtikrinti teisinę elektroninio žinių perdavimo, programinės įrangos ir technologijų, kurios gali būti susijusios įtrauktomis į Bendrijos sąrašą prekes, kurioms eksportuoti reikalingos licencijos, priežiūrą ir kontrolę;
- 37) ragina ginklus eksportuojančias ES valstybes remtis Elgsenos kodekso principais ir kriterijais, nes Kodeksas padeda pagerinti pasaulio ginklų eksporto kontrolę, konfliktų prevenciją ir skatina taiką pasaulyje;
- 38) mano, kad veiksminga visuotinė ginklų eksporto kontrolė galima tik įvedus tarptautinį ginklų prekybos kontrolės režimą, todėl ragina valstybes nares pritarti nuostatai, kad iki 2006 m. JT apžvalginės konferencijos dėl šaunamųjų ginklų būtų įvestas griežčiausias tarptautinės ginklų eksporto taisyklės, ir rengti teisiškai įpareigojančią tarptautinę Ginklų prekybos sutartį, įskaitant karines prekes gaminančių įmonių pertvarkos ir restruktūrizavimo priemones;
- 39) ragina Tarybą ir valstybes nares griežtai kontroliuoti galutinių naudotojų sertifikatus, ypač pranešimus apie galutinės paskirties šalį, pakartotinio eksporto draudimus ir deklaracijas, kad prekės nebus naudojamos kitais nei nurodyti tikslais;
- 40) ragina Europos Sąjungoje įvesti specialų ginklų prekybos mokestį, o pačiai ES imtis aktyvių diplomatinių priemonių, kad toks mokestis būtų renkamas visame pasaulyje, kaip siūlė

Jungtinių Tautų Generalinė asamblėja, Brazilijos, Čilės, Prancūzijos prezidentai ir Ispanijos vyriausybės vadovas, o gautos įplaukos būtų pervestos į fondus, kurio lėšos pirmiausia būtų skiriamos nukentėjusiems ginkluotų konfliktų metu, taip pat ir skurdo mažinimui;

- 41) kviečia valstybių narių vyriausybes kruopščiai peržiūrėti Elgsenos kodeksą, atsižvelgiant į šiame pranešime išvardytus reikalavimus bei rekomendacijas ir konsultuojantis su atitinkamomis suinteresuotomis šalimis – parlamentais ir nevyriausybinėmis organizacijomis;
- 42) paveda Pirmininkui perduoti šią rezoliuciją Tarybai ir Komisijai, valstybių narių ir trečiųjų šalių, sutikusių laikytis Elgsenos kodekso principų, parlamentams ir vyriausybėms.

AIŠKINAMOJI DALIS

I. Įvadas

1998 m. birželio 8 d. priimtame ES elgsenos kodekse ginklų eksporto srityje nustatyti minimalūs standartai, taikomi valstybėms narėms išduodant įprastos ginkluotės eksporto licencijas. Kodeksą sudaro 8 nustatymo kriterijai ir 12 veiklos nuostatų. Iki šiol tai yra pats išsamiausias tarptautinis ginklų eksporto kontrolės režimas.

Taryba, ypač COARM darbo grupė, ir valstybės narės nuolatos ieško būdų, kaip didinti skaidrumą, plėtoti dialogą ir vieningą veiklą įprastų ginklų eksporto kontrolės srityje. Pagrindiniai penktojoje metinėje ataskaitoje ir prie jos pridėtame rinkinyje minimi pasiekimai – tai Elgsenos kodekso naudotojo vadovas, centrinės pranešimų apie atmestus prašymus duomenų bazės sukūrimas, Bendroji pozicija tarpininkavimo ginklų prekybos srityje klausimais, atnaujintas karo technikos sąrašas ir ketinimas 2004 m. pradėti Elgsenos kodekso peržiūrą.

Europos Parlamentas, kaip ir ankstesniais metais, palankiai priima kodekso patobulinimus. Vis dėlto Parlamentas yra susirūpinęs, kad dažnai neįgyvendinamos jo rezoliucijos. Ypač vis dar aktualus yra Europos Parlamento raginimas paskelbti, kad kodeksas yra teisiškai įpareigojantis. Be to, 2004 m. balandžio 22 d. metinėje ataskaitoje apie žmogaus teises pabrėžiama, kad „ES žmogaus teisių politikai pakenkė (...) tai, kad valstybės narės nuolatos nesilaiko ES elgsenos kodekso ginklų eksporto srityje apribojimų“¹.

2003 m. gruodžio mėn. patvirtintoje Europos saugumo strategijoje išskirti šie svarbiausi grėsmės Europos Sąjungai aspektai: nestabilumas regionuose, valstybių silpnėjimas, organizuotas nusikalstamumas ir tarptautinis terorizmas. Nors strategijos dokumente tai nėra atskirai paminėta, tačiau nekontroliuojamas ginklų eksportas į ne ES šalis gali labai sustiprinti šią grėsmę. Esant tokiai padėčiai, būtina atsižvelgti į tai, kad 80 proc. ES ginklų eksporto sudaro ginklų tiekimas į ne ES šalis². Be to, ES plėtra padidino bendrą ES tarptautinės ginklų prekybos apimtį ir ypač šaunamųjų ginklų ir lengvosios ginkluotės gamybą. Todėl labai svarbu numatyti aiškia bendrą ginklų eksporto politiką.

ES ginklų eksporto į trečiąsias šalis suderinimas priklauso bendros saugumo ir gynybos politikos aprėpčiai, todėl taip pat sustiprins šios politikos pagrindus. Tai ypač svarbu atsižvelgiant į 2004 m. gegužės 1 d. plėtrą, kai į Europos Sąjungos įstojo 10 naujų valstybių narių.

II. Kodekso įgyvendinimo penktaisiais metais įvertinimas

1) Atskirų šalių ataskaitų suderinimas

Metinės ataskaitos pagrindą sudaro atskirų valstybių narių ataskaitos. Tačiau nuo ketvirtos metinės ataskaitos paskelbimo pasiekta labai nedidelė pažanga derinant atskirų šalių ataskaitas. Nors visos valstybės narės apie kiekvieną šalį gavėją turėtų pateikti šiuos duomenis: išduotų licencijų skaičių, išduotų licencijų vertę eurai (jei ši informacija prieinama), eksportuojamų

¹ P5_TA(2004)0376, 30 pastraipa.

² SIPRI 2004 m. metknygė, p. 458.

ginklų vertę eurais (jei ši informacija prieinama), atmestų prašymų išduoti licencijas skaičių ir numerius kriterijų, kuriais remiantis buvo atmesti prašymai, SIPRI 2004 m. metknygėje nurodoma, kad kai kurios vyriausybės vis dar nenori arba negali pateikti šios būtinos informacijos. Priede pateiktoje A lentelėje pažymima, kad Danija, Prancūzija, Vokietija, Graikija ir Airija nepateikia duomenų apie eksportuojamų ginklų vertę, o Nyderlandai ir Portugalija nepateikia duomenų apie išduotų licencijų vertę. Tai rimta kliūtis, trukdanti siekti skaidrumo ir parlamentinės ES ginklų eksporto kontrolės. Kita problema – tai valstybių narių pateikiamų duomenų nesuderinamumas. Pavyzdžiui, Austrija pateikia tik duomenis apie „karo techniką“, tačiau nepateikia duomenų apie „ne karo techniką“¹. Sveikintinas poslinkis yra tai, kad Italijos, Portugalijos, Ispanijos, Švedijos ir Jungtinės Karalystės ataskaitose jau pradėta skirstyti atmestus prašymus pagal geografinius regionus. Tačiau SIPRI metknygėje taikliai nurodoma, kad pateikiami duomenys yra nepatikimi, kadangi kai kuriais atvejais atmestų prašymų išduoti licencijas atskiriems regionams suma neatitinka bendro atmestų prašymų išduoti licencijas skaičiaus². Antras pagal dydį po prekybos Bendrijos viduje vis dar tebėra skaičius eksporto licencijų, išduodamų eksportui į Balkanų pusiasalio šalis, Rusiją, Ukrainą ir Kaukazo regioną. Bendras atveju, kai buvo kreiptasi konsultacijų, skaičius yra 68, ir 48, kai jos buvo suteiktos, tačiau šis skaičius atrodo mažas palyginti su 411 atmestų prašymų suteikti licencijas ir daugiau kaip 36 000 išduotų licencijų. Be to, atmestų prašymų išduoti licencijas skaičius sumažėjo 54, o išduotų licencijų skaičius padidėjo daugiau kaip 11 000 licencijų.

2) Galutinių naudotojų pažymėjimai

Vienintelis pažymėtinas pasiekimas yra tai, kad „duomenys apie galutinį prekių panaudojimą“, kaip minimali informacija, turi būti nurodomi galutinio naudotojo pažymėjime. Vis dėlto ankstesnės Europos Parlamento metinės ataskaitos rekomendacijos, kuriomis buvo reikalaujama daugiau, nebuvo įgyvendintos. Todėl siekiant veiksmingai kontroliuoti galutinį ginklų ir kitos karo bei saugumo technikos panaudojimą bei gamybą pagal licencijas užsienyje yra svarbu visoms Elgsenos kodekse numatytiems eksporto rūšims sukurti pristatymo patikros ir priežiūros atlikus eksportą sistemą, įskaitant galimybę skirti nuobaudas. Kadangi mažos valstybės ir kai kurios naujos valstybės gali negebėti įgyvendinti tokios kontrolės sistemos, valstybės narės turėtų dar kartą rimtai pagalvoti apie galimybę įkurti bendrą ES kontrolės sistemą. Europos ginklų eksporto kontrolės agentūros veikla galėtų vis dar tinkamai papildyti numatomos įsteigti ginkluotės agentūros veiklą gamybos ir viešųjų pirkimų srityse.

3) Tarpininkavimas ginklų prekybos srityje

Didelis pasiekimas yra 2003 m. birželio mėn. Tarybos patvirtinta Bendroji pozicija dėl tarpininkavimo ginklų prekybos srityje kontrolės. Į ją įtraukta tarpininkavimo apibrėžimas, įpareigojimas gauti kompetentingų institucijų licenciją arba raštišką leidimą, suteikiantį teisę tarpininkauti, keitimasis informacija apie tarpininkavimą ginklų prekybos srityje ir tinkamų sankcijų nustatymas. Siekiant padidinti Bendrosios pozicijos veiksmingumą, privaloma gauti leidimą vykdyti ginklų prekybos tarpininkavimo veiklą ir registruoti ginklų prekybos tarpininkus. Be to, Bendrosios pozicijos nuostatos, atsižvelgiant į JAV įstatymų pavyzdį, taip pat turi būti taikomos ES piliečiams ir įmonėms už ES teritorijos ribų. Šiuo požiūriu tinkamas pavyzdys gali būti Austrijos, Belgijos, Suomijos, Prancūzijos, Vokietijos, Nyderlandų ir Švedijos

¹ SIPRI 2004 m. metknygė, p. 471–472.

² SIPRI 2004 m. metknygė, p. 471.

pastangos. Tačiau valstybės narės neįtraukė į savo šalies tarpininkavimą ginklų prekybos srityje reglamentuojančius įstatymus ginklų transportavimo ir ginklų finansavimo paslaugų, todėl keliais atvejais nebuvo galima sustabdyti ginklų eksporto į šalis, kuriose aiškiai nesilaikoma Elgsenos kodekse nustatytų standartų. Dar didesni rūpestį kelia tai, kad Bendrojoje pozicijoje nėra aiškiai uždrausta tarpininkauti prekiaujant įranga, skirta vykdyti mirties bausmei, kankinti ir kitaip žiauriai, nežmoniška ir žeminančiai elgtis.

4) Pranešimų apie atmestus prašymus sistema

Elgsenos kodekso naudotojo vadove buvo kur kas patobulinta pranešimų apie atmestus prašymus ir konsultacijas sistema, kadangi vadove interpretuojamos ir aiškinamos Elgsenos kodekso nuostatos. Todėl tikėtina, kad atskiros valstybės narės vienodžiau interpretuos šias nuostatas ir bus panaikintos aptiktos teisinės spragos. Keturios pagrindinės vadovo dalys yra šios: prašymo atmetimo apibrėžimas, informacija, kurią būtina pateikti pranešime apie atmestą prašymą, pranešimų apie atmestus prašymus atšaukimas ir pranešimų apie atmestus prašymus ir konsultacijas procedūrų aiškinimas. Be to, Tarybos sekretoriato Briuselyje buvo nuspręsta įkurti centrinę atmestų prašymų duomenų bazę. Ši duomenų bazė suteikia valstybėms narėms svarbios informacijos ir yra pirmas žingsnis siekiant koordinuotesnės ES ginklų eksporto politikos. Kitas žingsnis turėtų būti automatinė pranešimų valstybėms narėms apie konsultacijų turinį ir išvadas sistema.

5) Dialogas su šalimis kandidatėmis ir trečiosiomis šalimis

Nors 2004 m. gegužės 1 d. į ES įstojo dešimt naujų valstybių narių, kurios buvo visiškai įtrauktos į Elgsenos kodekso sistemą, vis dar reikia tęsti dialogą su likusiomis šalimis kandidatėmis – Bulgarija, Rumunija ir Turkija. Dialogas galėtų vykti, pvz., per neformalius senbuvių ir naujų valstybių narių COARM susitikimus, kurių iniciatyvą parodė Lenkijos ir Švedijos vyriausybės. Į šias šalis reikėtų siųsti pranešimus apie atmestus prašymus ir ES turėtų su iš jų gauti ataskaitas apie ginklų eksportą. Šalys kandidatės savo ruožtu turėtų priimti nacionalinius įstatymus, kuriais į savo šalies teisę tinkamai perkeltų Elgsenos kodeksą.

Be to, reikėtų aktyviau remti Elgsenos kodekso taikomąją veiklą asocijuotose ir naujose kaimyninėse šalyse, pvz., Ukrainoje, Baltarusijoje bei Serbijoje ir Juodkalnijoje. Deja, penktojoje metinėje ataskaitoje nepateikiama jokių konkrečių pasiūlymų, kaip pagerinti šią padėtį. Kaip ir anksčiau, Vidurio ir Rytų Europos šalys yra svarbus ginklų prekybos ir ginklų tranzito kelių regionas. Jos turi reikiamų pajėgumų gaminti lengvąją, taip pat ir sunkesnę ginkluotę, todėl būtina suteikti tinkamą pagalbą toms ES ir už jos ribų esančioms šalims, kurios neturi priemonių iki galo įgyvendinti Elgsenos kodeksą ir suderinti savo veiklą su ES senbuvių valstybių narių nustatytais standartais. Valstybės narės gali sekti pavyzdžiu Nyderlandų vyriausybės, kuri supažindino šalis kandidatės ir kitas suinteresuotas šalis su praktiniais Elgsenos kodekso įgyvendinimo aspektais.

6) Bendras ES karo technikos sąrašas

Pirmą kartą nuo 2000 m. birželio mėn. atnaujintas ir *Oficialiajame leidinyje* skelbiamas bendras ES karo technikos sąrašas yra labai svarbus derinant ir stiprinant Elgsenos kodeksą. Sąrašas bus sudaromas pagal Wassenaaro susitarimo ginkluotės sąrašo numeravimo sistemą. Deja, į sąrašą neįtraukti kai kurie „dvejopos paskirties“ gaminiai, kurie galėtų būti naudojami pažeidžiant žmogaus teises, ir tam tikros ginklų sistemų dalys.

7) Elgsenos kodekso 8 kriterijaus įgyvendinimas

8 kriterijus yra vadinamas darnaus vystymosi kriterijumi. Pagal šį kriterijų nustatomas ginklų eksporto suderinamumas su techniniu ir ekonominiu šalies gavėjos pajėgumu. Kadangi šis kriterijus yra labai svarbus krizių prevencijai ir darniam vystymuisi menkiausiai socialiai išsivysčiusiose šalyse, pritariama jau pradėti apklausai, kurios paskirtis – suformuluoti šio kriterijaus taikymo rekomendacijas. Taikant kriterijų siekiama išvengti, kad pernelyg didelė ginklų eksporto apimtis nesukeltų grėsmės šalies socialiniam ir ekonominiam vystymuisi.

8) Prioritetinės artimos ateities gairės

Penktojoje metinėje ataskaitoje nurodomos 9 prioritetinės gairės, iš kurių gairė Nr. 7 („dialogo [originalo formuluotė!] su Europos Parlamentu gerinimas“) ir Nr. 9 („Elgsenos kodekso peržiūra“) yra ypač svarbios Europos Parlamentui. Glaudesnis dialogas su Parlamentu bus svarbus žingsnis link ES ginklų eksporto parlamentinės kontrolės ir sustiprins demokratinį Elgsenos kodekso teisėtumą. Peržiūrint Kodeksą galima labai patobulinti, jei būtų atsižvelgiama į Europos Parlamento rezoliucijos rekomendacijas ir peržiūrima plačiai ir atvirai dalyvaujant parlamentams bei nevyriausybinėms organizacijoms. Tačiau dažnai neaiškiai suformuluotos prioritetinės gairės reiškia, kad valstybės narės nėra visiškai įsipareigojusios jomis vadovautis.

III. Rekomendacijos dėl griežtesnės ginklų eksporto kontrolės, teisiškai įpareigojančios nuostatos ir didesnis skaidrumas

Naujausioje *Amnesty International* ataskaitoje apie ES ginklų eksportą¹ nagrinėjami įvairūs atvejai, kai dėl teisėtavokos spragų, kainų sumažinimo ar netinkamų paaiškinimų ir apibrėžimų į šalis, kuriose akivaizdžiai nepaisoma ES demokratijos normų, žmogaus teisių ir darnaus vystymosi, buvo eksportuojami, dažnai slapčiomis, ES ginklai, jų detalės, ES licencijos gaminti ginklus užsienio šalyse, privačios ES karinės ir saugumo paslaugos, ES karinis personalas, patirtis ir mokymas bei įranga, skirta vykdyti mirties bausmei, kankinti ir kitaip žiauriai, nežmoniškai ir žeminančiai elgtis. Ypač atsižvelgiant į plačiai taikomus ES išorės politikos principus, pvz., žmogaus teises, konfliktų prevenciją ir darnų vystymąsi, labai svarbu pradėti taikyti griežtą ginklų eksporto kontrolės režimą Europos ir tarptautiniu lygmeniu. Todėl skubiai reikia numatyti papildomų griežtesnės kontrolės, teisiškai įpareigojančių nuostatų ir didesnio skaidrumo priemonių.

1) Griežtesnė kontrolė

Visų pirma Taryba turėtų priimti Europos Komisijos pasiūlymą dėl Tarybos prekybos reglamento, kuriuo draudžiamas bet kokios kankinimų įrangos eksportas ir numatoma griežta įrangos, kuri gali būti panaudota represijoms šalies viduje, eksporto kontrolė. Po to valstybės narės turi sutarti, kurias šalis įrašyti į sąrašą šalių, ištraukusių į ginkluotus konfliktus. Į šias šalis reikia visiškai uždrausti ginklų eksportą („atmetimo prielaida“). Be to, būtina sukurti fizinės ginklų importo, tranzito ir eksporto siuntų kontrolės sistemą. Galiausiai valstybės narės privalo

---

¹ *Amnesty International*: „Grėsmė visuotiniam saugumui: Europos Sąjungos ginklų eksportas“, 2004 m.

interpretuoti Elgsenos kodeksą kiek įmanoma griežčiau. Ypač jos turi pripažinti, kad Kodeksą būtina taikyti:

- gaminiams, kurie gali būti naudojami tiek civiliniais, tiek kariniais tikslais, pvz. sekimo technikai, taip pat gaminiams ar jų dalims, kurios tinka panaudoti kibernetiniame kare arba mirties nesukeliantiems žmogaus teisių pažeidimams;
- gaminiams, kurie importuojančioje šalyje naudojami montuoti ginklų mazgams ar užbaigtoms sistemoms;
- ES licencijuotų ginklų (ar jų detalių) gamybai trečiosiose šalyse;
- visų tipų gabenimui „iš vienos valstybės į kitą“, ypač kai vežamas ginkluotės perteklius;
- kariniam, saugumo ir policijos darbuotojams, patirties perdavimui ir mokymui bei privačių karinių ir saugumo paslaugų priemonėms.

2) Teisiškai įpareigojančios nuostatos

Parlamentas pakartojo reikalavimus, kad Kodeksas būtų teisiškai įpareigojantis ir kad būtų visiškai suderinta valstybių narių ginklų eksporto politika. Todėl jis pritaria galimybei, kad Elgsenos kodeksas būtų pertvarkytas į Bendrąją poziciją. Vis dėlto galimi ir kiti svarbūs patobulinimai bei individualūs veiksmai, kuriuos Europos Parlamentas jau išdėstė savo paskutinėje ataskaitoje:

- a) prieš nusprendamos atsisakyti suteikti licencijas ar vykdyti perkėlimus į galimų krizių regionus, valstybės narės privalo daugiau konsultuotis tarp savęs. Be to, siekti numatyto tikslo padėtų glaudesnis COARM darbo grupės ir įvairių Tarybos regioninių darbo grupių bendradarbiavimas.
- b) nors iki šiol vyko tik dvišalis keitimasis informacija ir konsultavimasis, kuriam vadovavo atitinkamų šalių pirmininkaujama Taryba, svarbus žingsnis siekiant suderinti šalių požiūrį būtų daugiašališkesnis konsultavimasis prieš priimant sprendimus suteikti arba atmesti prašymą suteikti licencijas,
- c) Europos Parlamentas rekomenduoja visoms valstybėms narėms perkelti Kodeksą į nacionalinę teisę – tai būtų kitas tarpinis žingsnis siekiant, kad Elgsenos kodeksas taptų teisiškai įpareigojantis.

3) Didesnis skaidrumas

Į ES įstojus 10 šalių, labai svarbu suvienodinti būsimas atskirų šalių metines ataskaitas. Be to, tai yra puiki galimybė pagerinti statistinę metinės ataskaitos kokybę.

Valstybės narės pagal sutartus kriterijus turėtų ne tik pateikti išsamią informaciją (žr. II. 1), bet ir nurodyti šiuos duomenis:

- ginkluotės tipą (pvz., sraigtasparniai ar kulkosvaidžiai), ginklų detalių tipą ir tipą gaminių, kurie galėtų būti naudojami tiek civiliniais, tiek kariniais tikslais (pvz., sekimo ar žvalgybos technika), kiekvienoje paskirties šalyje;
- kiekį (pvz., tiekiamų šautuvų ir kt. skaičių) kiekvienoje paskirties šalyje;
- karinio, saugumo ir policijos darbuotojų perkėlimas, dalijimasis patirtimi ir mokymai;
- išsamūs duomenys apie galutinius naudotojus kiekvienoje paskirties šalyje;
- neoficialūs atsisakymai suteikti tam tikro ginklų eksporto licencijas anksčiau negu buvo pateikti formalūs prašymai suteikti licenciją.

Jei bus pateikiami išsamesni, vienodesni minėto tipo duomenys, metinė ataskaita bus skaidresnė ir taps labai vertinga parlamentinės kontrolės ir taip pat demokratinės atskaitomybės priemone.

4) Tarpininkavimo problemos

Daug ES valstybių savo šalyse vis dar neturi tarpininkavimo įstatymų, ir net šiuos įstatymus turinčios šalys ne visuomet priskiria nusikaltimams ginklų embargo pažeidimus, kuriuos užsienio šalyse įvykdo tų šalių ar tose šalyse registruoti asmenys bei įmonės. Tai reiškia, kad nesąžiningas tarpininkas, turintis kurios nors ES valstybės pilietybę ar turi teisę gyventi toje šalyje, išvykęs už ES ribų ir pažeisdamas, pvz., JT ginklų embargą, galėtų tarpininkauti sudarant ginklų pardavimo sandėrį ir nerizikuoti, kad jam grįžus į ES bus taikomos teisinės sankcijos. Ši problema taip pat turi būti sprendžiama kur kas atsakingiau.

IV. Išvada

Nuo 1998 m., kai ES elgsenos kodeksas buvo priimtas, iki šiol atlikta daug svarbių patobulinimų, viena ar kita forma įtraukta daug naujų nuostatų ir paaiškinimų, nors pats Kodeksas nebuvo keičiamas. Kodekso peržiūra 2004 m. – tai puiki galimybė įtraukti papildomų pažangių priemonių, kurias siūlo Europos Parlamentas. Be to, ES ir valstybės narės turi pripažinti visuotinį nelegalaus ginklų eksporto problemos mastą ir drauge su šalimis partnerėmis, visų pirma, su Jungtinėmis Valstijomis, turi siekti, kad būtų sudaryta teisiškai įpareigojanti tarptautinė Ginklų prekybos sutartis. Netrukus, artėjant 2006 m. JT apžvalginei konferencijai, jos turėtų bent remti griežčiausias tarptautines ginklų eksporto kontrolės normas. Tai padėtų mažinti nestabilumą atskiruose regionuose, organizuotą nusikalstamumą, tarptautinį terorizmą ir žmogaus teisių pažeidimus visame pasaulyje ir padėtų Europai tapti „taikesnio pasaulio saugesne vieta“.

11.10.2004

TARPTAUTINĖS PREKYBOS KOMITETO NUOMONĖ

Užsienio reikalų komitetui

dėl penktosios metinės Tarybos ataskaitos, parengtos atsižvelgiant į Europos Sąjungos elgsenos kodekso ginklų eksporto srityje galiojančių nuostatų 8 punktą (2004/2103(INI))

Nuomonės rengėjas: Jacky Heninas

PASIŪLYMAI

Tarptautinės prekybos komitetas ragina atsakingą Užsienio reikalų komitetą į pasiūlymą dėl rezoliucijos, kurią ji ketina patvirtinti, įtraukti šiuos pasiūlymus:

- 1) mano, kad siekiant vykdyti nuoseklią, ES tikslus taikos, plėtros, pagarbos žmogaus teisėms ir demokratijos srityse atitinkančią politiką, ginklų kontrolė yra būtina;
- 2) pažymi, kad įgyvendinant Europos Sąjungos elgsenos kodeksą ginklų eksporto srityje buvo pasiekta tam tikra pažanga, tačiau apgailestauja, kad Europos ginklai ir toliau masiškai platinami pažeidžiant šį kodeksą; pageidauja, kad Europoje būtų patvirtinta priemonė, pagal kurią šis kodeksas taptų teisiškai įpareigojantis;
- 3) pažymi, kad per pastaruosius metus Europos Sąjungoje išlaidos pirkti ginklams šiek tiek sumažėjo, bet išreiškia rūpestį, kad šį sumažėjimą gerokai atsveria padidėjusios pagamintų ginklų eksporto į trečiąsias šalis apimtys; mano, kad ES ir valstybės narės turėtų ne tik įgyvendinti Elgsenos kodeksą, bet ir prisidėti prie militarizacijos ir ginkluotės pasaulyje mažinimo;
- 4) remia Parlamento ankstesnį raginimą priimti teisiškai įpareigojančias nuostatas ir per tarpinį laikotarpį visiškai suderinti valstybių narių ginklų eksporto politiką, taip pat ragina valstybes nars siekti pažangos šiuo klausimu;
- 5) mano, kad reikia remti ginklus gaminančių įmonių ketinimus įvairinti veiklą ir sudaryti tokioms įmonėms galimybę pakeisti gamybos pobūdį;
- 6) mano, kad ES ir toliau turėtų skatinti kitas šalis, pvz., JAV, Rusiją, Ukrainą, Kiniją prisidėti prie ginklų prekybą reglamentuojančio Elgsenos kodekso, riboti savo išlaidas ginklams ir mažinti ginklų eksportą;

- 7) pažymi svarbą tyrimų, kuriais siekiama užtikrinti elektroninio žinių perdavimo, programinės įrangos ir technologijų, turinčių potencialų ryšį su Bendrijos prekių, kurioms reikalinga eksporto licencija, sąraše nurodytomis prekėmis, priežiūrą ir kontrolę;
- 8) mano, kad kovojant su nelegalia ginklų prekyba ir užtikrinant, kad ginklai nepatektų į netinkamų naudotojų rankas, būtina sustiprinti laivais gabenamų krovinių, ginklų naudotojų, kitokios karinės ir saugumo technikos, gamybos pagal licenciją bei tarpininkavimo kontrolę; ypač ragina įtraukti nuostatą, kad į galutiniams naudotojams išduodamus pažymėjimus būtų įtraukta nuostata, jog įranga nebus naudojama neleistiniais tikslais;
- 9) remia raginimus, kad valstybės narės iš naujo iširtų galimybę sukurti Bendrijos priežiūros sistemą; be to, rekomenduoja apsvarstyti Europos ginklų eksporto kontrolės agentūros modelį;
- 10) ragina valstybes nares įvesti baudžiamąsias sankcijas Europos šalių arba jose registruotiems tarpininkams už JT, ES, ESBO ar bet kurios valstybės narės paskelbto ginklų embargo pažeidimus, kad ir kur jie būtų įvykdyti;
- 11) ragina ES specialiu mokesčiu apmokestinti prekybą ginklais ir toliau aktyviai plėsti diplomatinę veiklą, kad šis mokestis būtų pradėtas rinkti visame pasaulyje, kaip siūlė Jungtinių Tautų Generalinė Asamblėja, Brazilijos, Čilės bei Prancūzijos Prezidentai ir Ispanijos vyriausybės vadovas; iš šių mokesčių gautos pajamos pirmiausia būtų pervedamos į nukentėjusiųjų nuo ginkluotų konfliktų fondą ir, apskritai, skiriamos mažinti skurdą;
- 12) ragina valstybes nares susitarti, kurias šalis įrašyti į sąrašą šalių, išitraukusių į ginkluotus konfliktus, remiantis ataskaitomis ir JT Saugumo tarybos ginklų embargo stebėjimo tarnybų rekomendacijomis; į šias šalis reikia visiškai uždrausti ginklų eksportą;
- 13) ragina valstybes nares pradėti tokius pačius tyrimus, kokie buvo atlikti aštuntojo kriterijaus atžvilgiu, siekiant nustatyti, kaip taikyti likusius septynis kriterijus;
- 14) ragina, atėjus tinkamam laikui, išplėsti centrinę duomenų apie atmestus prašymus bazę Tarybos sekretoriato Briuselyje ir įtraukti į ją duomenis apie konsultacijas, vykdomas pagal Elgsenos kodeksą, bei žinomus ar įtariamus naudotojus, kurie nesilaiko pakartotinai eksportuoja, nukreipia kitur ar naudoja netinkamais tikslais ginklus ir kitas kontroliuojamas prekes;
- 15) ragina valstybes nares taip pakeisti Elgsenos kodekse nurodytus eksporto kriterijus, kad jie taptų aiškesni ir išsamesni, bei užtikrinti, kad jie visiškai atitiktų esamus valstybių įsipareigojimus pagal tarptautinę teisę.

PROCEDŪRA

Antraštė	Penktoji metinė Tarybos ataskaita, parengta pagal Europos Sąjungos elgsenos kodekso ginklų eksporto srityje veiklos nuostatų 8 punktą
Procedūros numeris	2004/2103(INI)
Atsakingas komitetas	AFET
Glaudesnis bendradarbiavimas	–
Nuomonės pranešėjas Paskyrimo data	Jacky Henin 14.9.2004
Svarstymas komitete	30.9.2004 11.10.2004
Pasiūlymų priėmimo data	11.10.2004
Galutinio balsavimo rezultatai	Už: 22 Prieš: 0 Susilaikė: 0
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę nariai	Enrique Barón Crespo, Daniel Caspary, Françoise Castex, Jean-Marie Cavada, Giulietto Chiesa, Christofer Fjellner, Béla Glattfelder, Jacky Henin, Erika Mann, Helmuth Markov, Javier Moreno Sánchez, Pasqualina Napoletano, Georgios Papastamkos, Peter Šťastný, Johan Van Hecke, Zbigniew Franciszek Zaleski
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę pavaduojantys nariai	Margrietus J. van den Berg, Reimer Böge, Danutė Budreikaitė, Harlem Désir, Maria Martens
Pavdavę nariai (EB sutarties 178 straipsnis) Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę pavaduojantys nariai	Carl Schlyter

PROCEDŪRA

Title	Tarybos penktoji metinė ataskaita, sudaryta pagal Europos Sąjungos elgsenos kodekso ginklų eksporto srityje galiojančią 8 nuostatą		
Procedūros numeris	2004/2103(INI)		
Pagrindas Darbo tvarkos taisyklėse	45 straipsnis		
Atsakingas komitetas Datos patvirtinimas, paskelbtas per plenarinį posėdį	AFET 14.10.2004		
Komitetas(-ai), į kuri(-iuos) kreiptasi dėl nuomonės Data, paskelbta per plenarinį posėdį	INTA 14.10.04		
Nuomonė nepareikšta Sprendimo data			
Glaudesnis bendradarbiavimas Data, paskelbta per plenarinį posėdį			
Į pranešimą įtrauktas(-i) pasiūlymas(-ai) dėl rezoliucijos(-ų)			
Pranešėjas(-ai) Paskyrimo data	Raül Romeva Rueda 13.9.2004		
Pakeistas(-i) pranešėjas(-ai)			
Svarstymas komitete	1.9.04	22.9.04	11.10.04
Priėmimo data	12.10.2004		
Galutinio balsavimo rezultatai	Už:	57	
	Prieš:	4	
	Susilaikė:	3	
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę nariai	Elmar Brok, Toomas Hendrik Ilves, Geoffrey Van Orden, Vittorio Emanuele Agnoletto, Angelika Beer, Panagiotis Beglitis, Bastiaan Belder, Monika Beňová, André Brie, Simon Coveney, Ryszard Czarnecki, Massimo D'Alema, Véronique De Keyser, Giorgos Dimitrakopoulos, Anna Elzbieta Fotyga, Maciej Marian Giertych, Ana Maria R.M. Gomes, Klaus Hänsch, Richard Howitt, Anna Ibrisagic, Jelko Kacin, Georgios Karatzaferis, Ioannis Kasoulides, Helmut Kuhne, Joost Lagendijk, Vytautas Landsbergis, Armin Laschet, Edward H.C. McMillan-Scott, Francisco José Millán Mon, Annemie Neyts-Uyttebroeck, Raimon Obiols i Germà, Cem Özdemir, Alojz Peterle, Tobias Pflüger, João de Deus Pinheiro, Mirosław Mariusz Piotrowski, Pawel Bartłomiej Piskorski, Poul Nyrup Rasmussen, Raül Romeva Rueda, José Ignacio Salafranca Sánchez-Neyra, György Schöpflin, Marek Maciej Siwiec, István Szent-Iványi, Konrad Krzysztof Szymański, Charles Tannock, Jan Marinus Wiersma, Karl von Wogau, Francis Wurtz		
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę pavaduojantys nariai	Laima Liucija Andrikienė, Irena Belohorská, Árpád Duka-Zólyomi, Carlo Fatuzzo, Michael Gahler, Anneli Jäätteenmäki, Glenys Kinnock, Jaromir Kohlíček, Miguel Angel Martínez Martínez, Pasqualina Napoletano, Borut Pahor, Józef Pinior, Rihards Pīks, Luís Queiró, Mechtild Rothe, Aloyzas Sakalas, Pierre Schapira, Inger Segelström, Jean Spautz, Marcello Vernola		
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę pavaduojantys nariai (178 straipsnio 2 dalis)			
Pateikimo data – A6	19.10.0000	A6-0022/2004	
Pastabos	...		